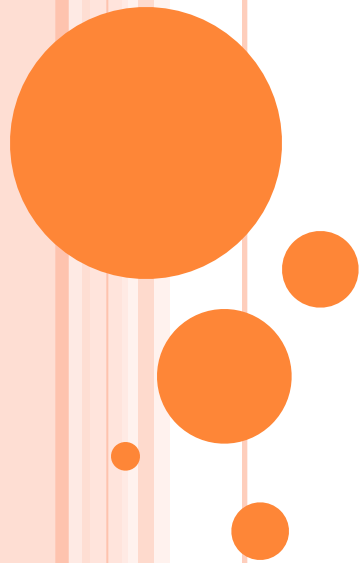

สิทธิยึดคหน้าวง

สิทธิยึดหน่วง

หลักเกณฑ์ของสิทธิยึดหน่วง

1. ต้องครองทรัพย์สินของผู้อื่นโดยชอบด้วยกม.มาแต่ต้น
2. มีหนี้เป็นคุณประโยชน์แก่ตนเกี่ยวเนื่องกับทรัพย์สินซึ่งครอบครองนั้น
3. หนี้นั้นถึงกำหนดชำระแล้ว
4. ไม่เข้าข้อยกเว้นตาม ม.242

ผลของสิทธิยึดหน่วง

1. มีสิทธิยึดไว้จนกว่าจะได้รับชำระหนี้สิ้นเชิง
2. มีสิทธิเก็บดอกผลได้ก่อนเจ้าหนี้อื่น ม.244
3. หน้าที่ต้องดูแลทรัพย์สินที่ยึดหน่วงใช้สอย ให้เช่า ทำเป็นหลักประกัน โดยลูกหนี้ ไม่ยินยอมไม่ได้ ม.246 ว.1
4. มีสิทธิเรียกค่าใช้จ่ายอันจำเป็น ม.247
5. สิทธิยึดหน่วงไม่มีอายุความ ม.248

ความระงับแห่งสิทธิยึดหน่วง

1. ระงับด้วยการกระทำขอเจ้าหนี้
2. ระงับด้วยลูกหนี้ประกันให้
3. ระงับเพราะการครองทรัพย์สินสูญสิ้นลง เว้นแต่การให้เช่าหรือจำหน่ายด้วยความยินยอมของลูกหนี้ ม.250

หลักเกณฑ์ของสิทธิยึดหน้าวง

- 1. เจ้าหนี้ครอบครองทรัพย์สินของผู้
อื่น โดยชอบด้วยกฎหมาย
- 2. ต้องมีหนี้เกี่ยวกับทรัพย์สินที่ครอบ
ครอง
- 3. ไม่ขัดกับภาระของเจ้าหนี้ หรือคำ
สั่งของลูกหนี้ หรือความสงบเรียบร้อย

1. เจ้าหนี้ครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่น โดยชอบด้วยกฎหมาย

- ก) ครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่น
- ทรัพย์สินของลูกหนี้
- แต่อาจเป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิใช่ลูกหนี้ก็ได้
- เช่น ผู้ยืมใช้คงรูป ผู้เช่าหรือผู้เช่าซื้อ เอาทรัพย์สินที่ยืม ที่เช่า หรือที่เช่าซื้อไปให้ผู้อื่น ซ่อมแซม ผู้ซ่อมแซมย่อมมีสิทธิยึดหน่วงทรัพย์สินนั้นไว้ประกันหนี้ได้

ข) ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย

- ห้ามเจ้าหน้าที่ใช้วิธีการอันไม่ชอบด้วยกฎหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินของลูกหนี้
- ตัวอย่าง นายหนึ่งเป็นช่างซ่อมนาฬิกา ได้ยักยอกนาฬิกาของนายสองไป พบว่านาฬิกาเสียจึงได้ทำการซ่อมแซม เมื่อนายสองเรียกนาฬิกาคืน หนึ่งจะยึดหน่วงไว้โดยขอให้นายสองชำระค่าซ่อมก่อนไม่ได้

ค) ครอบครองในฐานะเจ้าหนี้

- ต้องเป็นผู้ครอบครอง ในฐานะเป็นเจ้าหนี้ ถ้า เจ้าหนี้ครอบครองทรัพย์สินในฐานะอื่น ไม่มีสิทธิยึดหน่วง
- ครอบครองในฐานะอื่น เช่น ผู้ดูแลรักษา ทรัพย์สินตามคำสั่งศาล ผู้ดูแล ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานบังคับคดี
- ผู้รับจำนองรับ โฉนดที่ดินไว้สำหรับหนี้จำนอง ไม่รวมถึงหนี้เงินกู้ด้วย ดังนั้นผู้รับจำนองจะยึดหน่วง โฉนดไว้ไม่ได้ (ฎ.177/2521)

2. ต้องมีหนี้เกี่ยวกับทรัพย์สินที่ครอบครอง

○ 2.1 ต้องมีหนี้ต่อกัน

- ถ้าไม่มีหนี้หลัก เช่น หนี้ค่าซ่อมรถ ย่อมไม่มีสิทธิยึดหน่วง
- ตัวอย่าง แดงผู้ซื้อที่ดินได้ชำระราคาไปแล้ว แต่สัญญาซื้อขายตกเป็น โฆษะ เมื่อนายดำเรียกที่ดินคืน นายแดงจะยึดหน่วงไว้ไม่ได้เพราะไม่มีหนี้ตามสัญญาต่อกันแล้ว

2.2 หนี้ต้องเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ครอบครอง

- เจ้าหนี้ได้ใช้แรงงาน หรือฝีมือหรือค่าใช้จ่ายลงในทรัพย์สินนั้น
- เช่น เจ้าหนี้ได้แก้ไข ซ่อมแซม ปรับปรุง ต่อเติม ประกอบเป็นสิ่งของขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดหนี้ซึ่งลูกหนี้จะต้องชำระ
- ผู้ทำสัญญาจะขายที่ดินมอบที่ดิน ให้ผู้จะซื้อครอบครอง หรือผู้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความ มอบที่ดิน ให้คู่สัญญาครอบครองก่อนที่จะไปจดทะเบียนแบ่งกัน ถือว่ามีหนี้เกี่ยวกับที่ดินทำให้ผู้ครอบครองมีสิทธิยึดหน่วงที่ดิน (ฎ.5623/2541, 7326/2541)

- หนี้ที่ไม่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่ครอบครอง เจ้าหนี้ไม่มีสิทธิยึดหน่วง
- ลูกหนี้เป็นหนี้ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าโทรศัพท์ เจ้าหนี้ซึ่งเป็นเจ้าของตึกแถวที่ลูกหนี้เช่าอยู่ จะยึดหน่วงเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์สำนักงานไม่ได้ (ฎ. 1496/2535)
- ลูกหนี้เงินกู้มอบ โฉนดที่ดินไว้เป็นประกันเงินกู้ เจ้าหนี้ไม่มีสิทธิยึดหน่วง โฉนดที่ดินเพราะลูกหนี้เป็นหนี้เงินกู้ไม่เกี่ยวกับ โฉนดที่ดิน (ฎ. 1894/2546)

ฎีกาควรจำ

- เจ้าหนี้เป็นผู้ขายรถยนต์ ลูกหนี้นำรถยนต์มาตรวจสภาพรถ ลูกหนี้ค้างชำระเงินดาวน์อยู่ เจ้าหนี้จะยึดหน่วงรถยนต์เพื่อให้ลูกหนี้ชำระเงินดาวน์ส่วนที่เหลือที่ค้างชำระไม่ได้ เพราะหนี้อันเป็นคุณประโยชน์แก่เจ้าหนี้เกี่ยวข้องกับรถยนต์อันจะก่อให้เกิดสิทธิยึดหน่วงได้ต้องเป็นหนี้ที่เกิดจากการตรวจสภาพรถยนต์เท่านั้น (ฎ.7705/2544)

2.3 หนี้ต้องถึงกำหนด

- ถ้าหนี้ยังไม่ถึงกำหนดชำระ เจ้าหนี้ยังไม่มีสิทธิยึดหน่วง

ข้อยกเว้น (ม.243)

- กรณีลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว คือไม่สามารถใช้หนี้ได้ไม่ถึงกับต้องเป็นคนล้มละลาย แม้หนี้ยังไม่ถึงกำหนดชำระ เจ้าหนี้ก็ใช้สิทธิยึดหน่วงได้

3. ไม่ขัดกับภาระของเจ้าหนี้ หรือคำสั่งของลูกหนี้ หรือความสงบเรียบร้อย

- กรณีเจ้าหนี้มีหน้าที่โดยตรงที่จะต้องทำการบางอย่าง หากเจ้าหนี้ยึดหน่วงทรัพย์สินของลูกหนี้ไว้จะไม่อาจปฏิบัติหน้าที่นั้นได้หรือขัดกับข้อตกลง
- ตัวอย่างเช่น ก.จ้าง ข. ให้เป็นผู้บรรจุสินค้า โดยมีข้อตกลงว่า เมื่อ ข.บรรจุเสร็จต้องส่งมอบของให้ ค.เพื่อส่งไปต่างประเทศ ดังนี้ ข.มีหน้าที่ต้องส่งมอบสินค้าที่บรรจุแล้วให้ ค. ข.จะยึดหน่วงสินค้าไว้จนกว่า ก.จะจ่ายค่าจ้างบรรจุสินค้าไม่ได้

ข้อตกลงของลูกหนี้ที่ได้ให้ไว้

- เช่น ก.มอบของให้ ข. ซึ่งเป็นตัวแทน นำไปส่งให้ ค. ข.จะยึดหน่วงของไว้จนกว่าจะได้รับเงินที่ค้างชำระอยู่ ไม่ได้เพราะไม่สมกับคำสั่งที่ ก.ได้ให้ไว้
- การใช้สิทธิยึดหน่วงที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน กฎหมายจึงไม่ยอมให้เจ้าหนี้ใช้สิทธิยึดหน่วง
- เช่น ตำรวจดับเพลิงเอารถดับเพลิงไปซ่อม เมื่อเกิดเพลิงไหม้ตำรวจไปเอารถ ผู้ซ่อมจะยึดหน่วงไว้เอาค่าจ้างก่อนไม่ได้

ขอบเขตของสิทธิยึดหน่วง

- 1. สิทธิยึดหน่วงเป็นเพียงสิทธิที่จะยึดทรัพย์ไว้จนกว่าจะได้รับชำระหนี้
- 2. สิทธิยึดหน่วงแบ่งแยกไม่ได้
- 3. สิทธิยึดหน่วงคลุมถึงดอกผลของทรัพย์สิน
- 4. สิทธิยึดหน่วงคลุมถึงหนี้ที่ขาดอายุความ แต่ไม่ทำให้อายุความสะดุดหยุดลง

1. สิทธิยึดหน่วงเป็นเพียงสิทธิที่จะยึดทรัพย์ไว้ จนกว่าจะได้รับชำระหนี้

- สิทธิยึดหน่วงเป็น**ทรัพย์สินอันเป็นประกัน**
หนี้เช่นเดียวกับจำนำและจำนอง
- ผู้ทรงสิทธิยึดหน่วงมีสิทธิใช้การครอบ
ครองของตนยันเจ้าหนี้และบุคคลอื่นผู้ไม่มี
สิทธิดีกว่าได้

2. สิทธิยึดหน่วงแบ่งแยกไม่ได้ (ม.244)

- สิทธิยึดหน่วงแบ่งแยกไม่ได้เช่นเดียวกับการจำนอง
- ถ้าทรัพย์สินที่ยึดหน่วงไว้มีหลายชิ้น หรือหลายส่วน ทรัพย์สินแต่ละชิ้นแต่ละส่วนย่อมเป็นประกันหนี้ทั้งหมด
- ตัวอย่าง ดำเอารถไปให้ชาวซ่อม ราคาซ่อม 10,000 บาท ดำไม่มีเงินชำระทั้งหมด ขอผ่อนชำระเดือนละ 1,000 บาท แม้ดำจะชำระไป 9 งวดแล้ว ชาวก็ยังมียึดหน่วงรถของดำต่อไปได้ ●

3. สิทธิยึดหน่วงคลุมถึงดอกผลของทรัพย์สิน

- มาตรา 245 “ผู้ทรงสิทธิยึดหน่วงจะเก็บดอกผลแห่งทรัพย์สินที่ยึดหน่วงไว้และจัดสรรเอาไว้เพื่อการชำระหนี้แก่ตนก่อนเจ้าหนี้คนอื่นก็ได้”
- ดอกผลในที่นี้ รวมทั้งดอกผลนิตินัยและดอกผลธรรมดา
- ตัวอย่าง นายหนึ่ง รับจ้างเลี้ยงหมูให้นายสอง สองไม่ชำระค่าจ้าง ระหว่างเลี้ยงอยู่ หมูออกลูก นายหนึ่งมีสิทธิเอาลูกหมูไปขายเอาเงินมาชำระหนี้ค่าจ้างได้ โดยหักหนี้ดอกเบี้ยวก่อน เหลือจึงชำระค่าจ้าง หรือถ้านายสองยินยอมให้หนึ่งเอาหมูออกให้เข้าได้ หนึ่งเอาค่าเช่ามาชำระหนี้ก็ได้

4. สิทธิยึดหน่วงคลุมถึงหนี้ที่ขาดอายุความ แต่ไม่ ทำให้อายุความสะดุดหยุดลง

- มาตรา 193/27
- ตัวอย่าง ก.จำ ก.จำ ข.ซ่อมรถยนต์ แล้วไม่ชำระค่าจำจนเกิน 2 ปี หนี้ขาดอายุความตาม ม.193/34 แต่ ข.ยังยึดรถไว้ได้ต่อไป และ ข.อาจฟ้องบังคับชำระหนี้จากรถยนต์คันนั้นได้ ไม่ว่าจะเกินเวลาไปเท่าใด

- แต่หากมีเจ้าหนี้อื่นของ ก.มายึดรถคันนั้นไปชำระหนี้เสียก่อน ข.ก็ไม่สามารถบังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินอื่นของ ก.ได้เพราะม.193/27 ให้บังคับได้เฉพาะทรัพย์สินที่ยึดไว้
- สำหรับดอกเบี้ยย ข.บังคับชำระหนี้ได้เพียง 5 ปี
- การใช้สิทธิยึดหน่วงเป็นเพียงการยึดถือครอบครองทรัพย์สินของลูกหนี้เท่านั้น มิได้เป็นการกระทำอันใดอันจะถือเป็นการฟ้องคดีของเจ้าหนี้อายุความจึงไม่สะดุดหยุดลง อายุความสำหรับหนี้ประธานยังคงเดินต่อไป ตามมาตรา 248

สิทธิหน้าที่ของผู้ทรงสิทธิยึดหน่วง

1. สิทธิของผู้ทรงสิทธิยึดหน่วง มี 3 ประการ

- 1) สิทธิที่จะยึดหน่วงไว้จนกว่าจะได้รับชำระหนี้ ตามม.241
- 2) สิทธิที่จะเก็บดอกผลแห่งทรัพย์สินที่ยึดหน่วง เพื่อชำระหนี้ได้ก่อนเจ้าหนี้อื่น ตามม.245
- 3) สิทธิที่จะได้รับการชด ใช้ค่า ใช้จ่ายเกี่ยวกับทรัพย์สิน ตามม.247
- เช่น ค่า ใช้จ่ายในการดูแลรักษาทรัพย์สินตามสมควร ค่าซื้ออุปกรณ์ หรือค่า ใช้จ่ายอื่นที่เจ้าหนี้ทรองออกไป ก่อนเกี่ยวกับการปรับปรุงซ่อมแซมทรัพย์สิน

2.หน้าที่ของผู้ทรงสิทธิยึดหน่วง

- 1) หน้าที่ดูแลรักษาทรัพย์สิน ตาม ม.246 ว.แรก
- ระดับของการดูแลนี้ ไม่ต้องถึงขนาดวิญญูชน
- 2) หน้าที่ในการงดเว้นไม่ใช้สอย หรือให้เช่าทรัพย์สินที่ยึดหน่วง หรือเอาไปทำเป็นหลักประกัน (ม.246 ว.2)

ข้อยกเว้น

- 1.ได้รับความยินยอมของลูกหนี้
- 2.เป็นการใช้สอยที่จำเป็นเพื่อรักษาทรัพย์สินนั้น

ความระงับแห่งสิทธิยึดหน่วง

- 1.เจ้าหนี้ทำผิดหน้าที่เกี่ยวกับการดูแลรักษาทรัพย์สิน ตาม ม.246 ว.3
- 2.การครองครองทรัพย์สินของเจ้าหนี้สูญสิ้นไป เว้นแต่ เป็นการที่เจ้าหนี้ให้เช่า หรือจำหน่ายด้วยความยินยอม ของลูกหนี้ (ม.250)
- 3.ลูกหนี้เรียกร้อง ให้ระงับสิทธิยึดหน่วง โดยให้ประกัน ตามสมควร (ม.249)
- 4.หนี้ประธานระงับ
- 5.ทรัพย์สินที่ยึดหน่วงสูญหาย หรือถูกทำลายไป หรือ เจ้าหนี้กับลูกหนี้ตกลงกัน ให้ระงับสิทธิยึดหน่วง

คำถาม

- ใหญ่กับเล็กเป็นพี่น้องกันได้รับมรดกเป็นที่ดินแปลงหนึ่งมาร่วมกัน แต่ใหญ่กลับครอบครองแต่เพียงผู้เดียว ในที่สุดมีการไกล่เกลี่ยกัน ใหญ่ทำสัญญาว่าจะไปแบ่งแยกที่ดิน ให้เล็กครึ่งหนึ่ง ถึงกำหนด ใหญ่ไม่ยอมมาแบ่ง โดย ใหญ่อ้างว่าที่ดินต้องชำระค่าภาษีที่ดินและค่าดูแลรักษาที่ดิน เล็กจะต้องชำระให้ ใหญ่ก่อน ใหญ่จึงขอยึดหน่วงที่ดินไว้ ดังนี้ ใหญ่จะยึดหน่วงที่ดินไว้ได้หรือไม่

คำตอบ

- การที่ใหญ่ครอบครองที่ดินของเล็กไว้และมีหนี้
อันเป็นคุณประโยชน์แก่ตนเกี่ยวเนื่องกับที่ดินซึ่ง
ครอบงำนั้นคือหนี้ค่าภาษีที่ดินและค่าดูแลรักษา
ที่ดิน ใหญ่จึงมีสิทธิยึดหน่วงตามมาตรา 241
- แต่กรณีที่ใหญ่มีหน้าที่ต้องแบ่งแยกที่ดินให้เล็ก
ตามสัญญา ซึ่งเป็นภาระที่ต้องปฏิบัติ การใช้สิทธิ
ยึดหน่วงที่จะไม่ยอมแบ่งจึง **ไม่สมกับลักษณะที่**
เจ้าหนี้ต้องรับภาระในมูลหนี้ ดังนั้น ใหญ่ยอม
ไม่มีสิทธิยึดหน่วงที่ดินไว้ได้ ตามมาตรา 242 (ฎ.
261/2525)